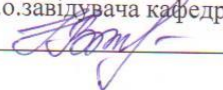

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри педагогіки та
психології дошкільної та початкової освіти
протокол від « 8 » вересня 2020 р. № 3
в.о.завідувача кафедри

 Наталія ВОРОПАЙ

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДИТИНСТВА**

Освітня програма **Психологічний супровід дитинства**

Ступінь вищої освіти (бакалавр)

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Херсон 2020

1.Опис курсу

Назва освітньої компоненти	Психологічний супровід дитинства
Тип	Обов'язкова компонента
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень освіти
Кількість кредитів/годин	2 кредити / 60 годин
Семестр	I семестр
Викладач	Олена Казаннікова (Olena Kazannikova), кандидат психологічних наук, доцент кафедри
Посилання на сайт	http://www.kspu.edu/
Email	hkazannikova@gmail.com Okazannikova@ksu.ks.ua
Контактний телефон	099 005 43 94
Графік консультацій	середа, тиждень Б, 4 пара (206 ауд.) або за призначеним часом
Форми та методи викладання	лекційні заняття, практичні заняття, тестові завдання, презентації, індивідуальні завдання
Форма контролю	-

2. Анотація дисципліни: Проблема створення умов для цілісного гармонійного розвитку дитини в освітньому просторі є одним з пріоритетних напрямків діяльності навчально-виховних закладів. Останнім часом набуває значення особлива культура підтримки та допомоги дітям в освітянському процесі – парадигма супроводу. Психологічний супровід – це системно організована діяльність психолога зі створення соціально-психологічних та педагогічних умов для успішного розвитку дитини, її адаптації до оточуючого світу, забезпечення поступального розвитку і психологічного благополуччя дитини.

Ознайомлення майбутніх педагогів з організацією та змістом психологічного супроводу дітей є органічним аспектом професійної підготовки студентів. Дисципліна допоможе студентам-майбутнім педагогам, дитячим психологам навчитися ефективно розв'язувати проблеми розвитку дитини.

У сучасних умовах оновлення освіти педагогіка все більше звертається до особистісно-орієнтованого навчання та гуманізації освіти. Узгодити педагогічний процес із сучасними вимогами до дитини від життя, що стрімко змінюється педагогу допоможе технологія психологічного супроводу. Предметом вивчення навчальної дисципліни є знання про організацію та

зміст психологічного супроводу як комплексної технології підтримки та допомоги розвитку дитини.

3. Мета та завдання дисципліни:

Мета дисципліни: створення у студентів цілісного уявлення про сутність, зміст та специфіку організації психологічного супроводу дітей як технології створення оптимальних умов для повноцінного психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами відповідно до вікових норм та індивідуальних властивостей.

Завдання:

- ознайомити студентів із факторами, механізмами, закономірностями розвитку в дитинстві в нормі і при порушеннях розвитку;
- сформулювати уявлення про сутність та критерії психічного здоров'я дитини;
- розкрити зміст, причини виникнення дизонтогенезу в дитинстві;
- схарактеризувати специфіку організації і засоби реалізації психологічного супроводу дітей з різними нозологіями.

4. Компетентності та результати навчання.

Під час вивчення курсу здобувач формуватиме такі компетентності та результати навчання:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми галузі (відповідно до освітніх програм усіх галузей знань та спеціальностей Херсонського державного університету) професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Загальнонавчальна. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.

ЗК-2. Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

ЗК-3. Дослідницько-праксеологічна. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.

ЗК-4. Комунікативна. Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів

мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

ЗК-5. Громадянська компетентність. Здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Здатність орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян, зокрема учнів початкової школи; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України.

ЗК-6. Етична. Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічної етики (професійної етики вчителя початкової школи).

ЗК-7. Соціокультурна. Здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатність до орієнтування у соціальних ситуаціях, розуміння соціального контексту художніх творів. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; спроможність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища; наявність професійної позиції вчителя. Здатність до цінування та повага до різноманітності і мультикультурності; надання рівних можливостей учням різних національностей та різних розумових здібностей, толерантне ставлення до їхньої культурної спадщини, індивідуальних особливостей.

ЗК-8. Міжособистісної взаємодії. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного розв'язання педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

ЗК-9. Адаптивна. Здатність до адаптації в професійно-педагогічному середовищі та дії в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають навчання, розвиток і виховання молодших школярів, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами.

ЗК-10. Рефлексивна. Здатність ефективно та адекватно здійснювати рефлексивні процеси, що сприяє розвитку й саморозвитку учнів, творчому підході до освітнього процесу початкової школи. Здатність оцінювати результати педагогічних впливів та забезпечувати якість діяльності навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; здатність до педагогічної рефлексії.

ЗК-11. Здоров'язбережувальна компетентність. Здатність ефективно розв'язувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих. Здатність застосовувати знання, вміння, цінності і досвід практичної

діяльності з питань культури здоров'я та здорового способу життя, готовність до здоров'язбережувальної діяльності в освітньому середовищі початкової школи та створення психолого-педагогічних умов для формування здорового способу життя учнів.

ЗК-12. Інформаційно-комунікаційна. Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності вчителя початкових класів й у повсякденному житті.

Фахові компетентності:

ФК-1. Філологічна компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу початкового курсу мови навчання, мови вивчення, іноземної мови, літературного читання та їхніх окремих змістових ліній. Складниками філологічної компетентності є лінгвістична, мовленнєва, літературознавча.

ФК-3. Технологічна компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих проектно-технологічних знань, умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту освітньої галузі «Технології» загалом та окремих його змістових ліній. Складниками технологічної компетентності є: ІКТ-компетентність, компетентності з техніки обробки матеріалів, технічної творчості, декоративно-ужиткового мистецтво та самообслуговування.

ФК-4. Природничо-наукова компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих природничо-наукових знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту природознавчого матеріалу відповідної освітньої галузі початкової освіти. Складниками природничо-наукової компетентності є астрономічна, географічна, землезнавча, біологічна (ботанічна, зоологічна, анатомічна, фізіологічна), екологічна, валеологічна.

ФК-6. Психологічна компетентність. Здатність до розвитку учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, соціально-психологічна, аутопсихологічна.

ФК-7. Дидактична. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.

ФК-8. Виховна. Здатність випускника до здійснення виховної діяльності з молодшими школярами; здатність до планування, проектування й аналізу виховного процесу початкової школи як цілісної педагогічної системи, яка включає мету, завдання, зміст, методи, прийоми, педагогічні засоби, форми

організації, діяльність вихователя й вихованців; спрямованість на досягнення відповідних результатів; здатність ефективно використовувати виховний потенціал уроків і занять з учнями в позаурочний час тощо.

ФК-9. Організаційна. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.

ФК-10. Методична компетентність. Здатність ефективно діяти, розв'язуючи стандартні та проблемні методичні задачі під час навчання учнів освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти. Методична компетентність ґрунтується на теоретичній і практичній готовності до проведення уроків за різними навчальними комплектами, що виявляється у сформованості системи дидактико-методичних знань і умінь із окремих розділів та тем курсу, окремих етапів навчання й досвіду їх застосування та наявності емоційно-ціннісного ставлення до діяльності щодо навчання учнів предмету.

ФК-11. Професійно-комунікативна компетентність (ПКК). Здатність актуалізовувати та застосовувати комунікативні знання, навички, вміння, настанови, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності з молодшими школярами, батьками, колегами.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати сучасні теоретичні основи освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН 2. Розуміти мету, завдання, зміст, методи, організаційні форми й засоби початкової освіти, суть процесів виховання, навчання й розвитку учнів початкової школи (педагогічна компетентність + ПКК). Знати структуру календарно-тематичного планування, особливості ведення журналу обліку успішності учнів. Знати специфіку виховної роботи на уроках й у позаурочній діяльності.

ПРН 3. Розуміти вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, індивідуальні відмінності в перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи.

ПРН 4. Розуміти закономірності та теорію процесу навчального пізнання, сучасні навчальні технології.

ПРН 5. Знати суть методичних систем навчання учнів початкової школи освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН 6. Знати зміст нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

ПРН 7. Застосовувати знання, вміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової

загальної освіти, під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

ПРН 8. Володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи та стратегії їх урахування в процесі навчання, розвитку й виховання учнів. Складати психолого-педагогічну характеристику на учня та клас.

ПРН 9. Проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно-тематичного планування для певного класу, теми.

ПРН 10. Моделювати процес навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їхні фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань, створювати методику підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.

ПРН 11. Проводити моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми. Здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів згідно з критеріями оцінювання та у відповідності до Державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених у програмі з певного предмету.

ПРН 12. Проводити уроки в початковій школі, аналізувати урок щодо досягнення його мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій.

ПРН 13. Проектувати зміст і методику проведення виховних заходів для учнів початкової школи.

ПРН 14. Здійснювати комунікацію, орієнтуючись на стилі мовленнєвого спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних задач.

ПРН 15. Прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, застосовуючи правила мовленнєвого етикету.

ПРН 16. Використовувати засоби вербальної та невербальної комунікації задля підвищення рівня професійної культури майбутнього вчителя.

ПРН 17. Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.

ПРН 18. Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій.

ПРН 19. Створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від соціально-культурно-економічного контексту.

5. Структура курсу

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
2 кредити / 60 годин	14	14	32

6. Технічне й програмне забезпечення обладнання

Конференц-зала Наукової бібліотеки. Коворкінг зала Наукової бібліотеки. Навчальні аудиторії, обладнані дошками та технічними демонстраційними засобами наочності (проектори, екрани, телевізори), що дозволяють широко використовувати інтерактивні та мультимедійні засоби навчання. Освітній процес забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою.

7. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% відвідування очне або дистанційне відвідування всіх лекційних і практичних занять. Пропуск понад 25% занять без поважної причини буде оцінений як FX. До всіх студентів освітньої компоненти (гарантується) неупереджене ставлення і справедливе оцінювання результатів роботи. Високо цінується дотримання принципів академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і загального рейтингу студентів. Не дотримання академічної доброчесності стане причиною впровадження санкцій (віднімання балів). Здобувачі, які проявили академічну нечесність під час виконання завдань (тестів) та контрольних заходів притягуються до академічної відповідальності – нульова оцінка для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової принаймні на одну літеру.

8. Схема курсу

Модуль 1: Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами

Тема 1: Загальні закономірності психічного дизонтогенезу

(тиждень Б, лк – 2 год.; тиждень Б, пр. - 2 год.):

- 1.1. Поняття про онто- та дизонтогенез.
- 1.2. Психологічні параметри дизонтогенезу.
- 1.3. Причини дитячих аномалій та порушень розвитку.
- 1.4. Класифікація психічного дизонтогенезу.

Тема 2: Психологічний супровід дітей із психічним недорозвитком та пошкодженим розвитком

(тиждень А, лк – 2 год., пр. – 2 год.; тиждень Б, пр. - 2 год.):

- 2.1. Визначення та загальна характеристика розумової відсталості.
- 2.2. Причини розумової відсталості.
- 2.3. Форми розумової відсталості: олігофренія та деменція.
- 2.4. Диференційна діагностика розумової відсталості.
- 2.5. Психолого-педагогічна підтримка дітей із розумовою відсталістю.

Тема 3. Психологічний супровід дітей із ЗПР

(тиждень А, лк – 2 год., тиждень Б, лк – 2 год., пр 2 год.)

- 3.1. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.
- 3.2. Диференційна діагностика форм затримки психічного розвитку.
- 3.3. Прояви затримки психічного розвитку в освітньому процесі.
- 3.4. Психолого-педагогічна підтримка дітей із затримкою психічного розвитку в умовах початкової школи.

Тема 4. Психологічний супровід дітей із дефіцитарним розвитком

(тиждень Б, лк – 2 год. пр. – 2 год.)

- 4.1. Загальна характеристика дефіцитарного психічного розвитку.
- 4.2. Аномалії розвитку, обумовлені розладами зору і слуху.
- 4.3. Психолого-педагогічна робота з дітьми з порушеннями зору і слуху.
- 4.4. Аномалії розвитку, обумовлені розладом функцій опорно-рухового апарату.
- 4.5. Психокорекційна робота при дитячому церебральному паралічі.

Тема 5: Психологічний супровід дітей із спотвореним розвитком

(тиждень А, лк – 2 год.; тиждень Б, лк – 2 год., пр. – 2 год.)

- 5.1. Розлади аутичного спектру як окремий вид дизонтогенезу.
- 5.2. Причини виникнення раннього дитячого аутизму.
- 5.3. Психологічна характеристика дітей з аутичними розладами.
- 5.4. Особливості діагностики прояві аутизму у дітей.
- 5.5. стратегії та зміст допомоги аутичним дітям.

9. Система оцінювання та вимоги: форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання результатів навчання.

Модуль 1. Назва та максимальна кількість балів за модуль

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали.

Оцінка студента формується таким чином:

Практичні роботи (1 тема – 6 балів):

- усна відповідь – 2 бали;

- тестові завдання за темою - 2 бали;

- індивідуальні завдання (самостійна робота, творчі завдання, підготовка теки з діагностичним та корекційним матеріалом) – 2 бали.

Загальна кількість балів за перший модуль - 84 бали.

Підсумкова контрольна робота – 10 балів.

Бонусні бали – 6 за виконання презентацій, підготовці статті, участь в конкурсах, олімпіадах).

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль тощо.

10. Список рекомендованих джерел:

Основні:

1. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами: Методичний посібник. К.: Літера ЛТД, 2016. 416с.
2. Мартиненко О.А. Корекція дезадаптивної поведінки молодших школярів. Х.: Ранок, 2011. 176с.
3. Обухівська А.Г. Ілляшенко Т.Д., Жук Т.В. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К.: Редакції загально педагогічних газет, 2012. 128с.
4. Олиференко Л.Я., Шульга Т.И., Дементьева И.Ф. Социально-педагогическая поддержка детей группы риска: учебное пособие. М.: Академия, 2002. 256с.
5. Пасічник О.І., Воронішина Ю.М. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами. Психологічний супровід. К.: Шкільний світ, 2017. 144с.
6. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні. Х.: Ранок, 2018. 48с.
7. Терещенко Л.А. Як зберегти психічне здоров'я дітей. К.: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2012. 104с.
8. Трикоз С.В., Блеч Г.О. Діти з порушеннями інтелектуального розвитку. Х.: Ранок, 2019. 32с.
9. Туріщева Л.В. Діти з особливими потребами у звичайній школі. Х.: Основа, 2014. 111с.
10. Яковлева Л.М. Психологічний супровід дітей-аутистів / Л.М. Яковлева. – К.: Ред. заг. пед. газет, 2013. – 120с.

Допоміжна:

1. Акімова М.К., Козлова В.Г. Диагностика умственного развития детей / М.К. Акімова, В.Г. Козлова. - СПб.: Питер, 2006. – 240с.
2. Вікарі С. У нас дитина з аутизмом. Допомога сім'ям із дітьми з аутизмом. Практичні рекомендації для батьків і педагогів. Х.: Ранок, 2019. 112с.
3. Гарбузов В.И. Нервные и трудные дети / В.И. Гарбузов. СПб.: Астрель-СПб., 2005. 351с.
4. Гурьева В.А. Психогенные расстройства у детей / В.А. Гурьева. М.: Крон-Пресс, 1996. 208с.
5. Ілляшенко Т.Д. Розвиваємо та навчаємо дитину. Психологічна допомога / Т.Д. Ілляшенко, М.В. Рождественська. – Ред. заг. пед. газет, 2014. – 96с.
6. Ілляшенко Т.Д. Чому їм важко вчитися? Метод. посібник / Т.Д. Ілляшенко. – К.: Початкова школа, 2003. – 128с.
7. Калягин В.А., Матасов Ю.Т., Овчинников Т.С. Как организовать психологическое сопровождение в образовательных учреждениях. СПб.: КАРО, 2005. 240с.
8. Максимова Н.Ю., Милютин Е.Л. Курс лекций по детской психопатологии: Учебное пособие. Р.н/Д.: Феникс, 2000. 576с.
9. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. 360с.

10. Ярмола Н.А. Діти дощу. Діти з розладами аутистичного спектра. Х.: Ранок, 2019. 32с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.spanna.pl.ua/index.php/biblioteka-sp-anna/rozrobki-sp-anna/112-psikhologichnij-suprovid>
2. https://pidruchniki.com/17910211/psihologiya/psihologichnij_suprovid
3. <https://vseosvita.ua/library/psihologicnij-suprovid-realizacia-pidhodiv-v-osvitnomu-procesi-16126.html>
4. <http://316shkola.kiev.ua/psihologichnij-suprovid-navchalno-vihovnogo-procesu>
5. <https://naurok.com.ua/psihologichnij-suprovid-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-metodichnij-posibnik-2969.html>
6. <https://vseosvita.ua/library/psihologicnij-suprovid-u-dnz-13082.html>
7. http://art_cppsr.klasna.com/uk/site/psikhologichnij-suprovid-ditei-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-1.html
8. <https://www.pedrada.com.ua/article/232-organizatsiya-psihologichnogo-suprodu-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-umovah>
9. <https://www.slideshare.net/omich44/ss-30454077>